NEOT
North European Oil Trade

Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä HE 297/2022 vp laeiksi biopolttoöljyn käytön edistämisestä annetun lain sekä biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista annetun lain muuttamisesta

North European Oil Trade Oy (NEOT) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä HE 297/2022 vp laeiksi biopolttoöljyn käytön edistämisestä annetun lain sekä biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista annetun lain muuttamisesta

NEOT on merkittävä Itämeren alueella toimiva itsenäinen polttoainehankintayhtiö, jonka omistavat St1 ja SOK. NEOT toimittaa polttoainetta St1-, ABC- ja Shell-ketjujen asemille, lämmitysöljy sekä ilmailun ja merenkulun käyttöön Suomeen, Ruotsiin ja Norjaan vuosittain noin seitsemän miljardia litraa. NEOT toimii valmisteverorajapinnassa ja on näin ollen jakeluvelvoitelain alainen toimija.

Suomessa työkoneisiin ja erillislämmitykseen jaellaan vuosittain yli miljardi litraa kevyttä polttoöljyä. Markkinat ovat jakautuneet pääosin kolmen toimijan kesken. NEOT:n osuus kaikesta Suomessa työkoneisiin ja erillislämmitykseen jaeltavasta lämmitysöljystä on noin 30 prosenttia. Tämän lisäksi kevyttä polttoöljyä toimitetaan jakeluvelvoitteen ulkopuolisille lämpö- ja voimalaitoksille.

Biopolttoöljyn saatavuus rajoitettua, mikä nostaa hintoja

Esityksessä korotetaan biopolttoöljyn jakeluvelvoitetta vuosittain 4,6 %:lla alkaen vuodesta 2026. Yhdessä nousevan liikenteen jakeluvelvoitteen tavoitetason kanssa biopolttoöljyvelvoitteen suuret korotukset aiheuttavat merkittävän haasteen biopolttoöljyn jakelijoille, sillä käytännössä kumpaakin velvoitetta täytetään samoilla biotuotteilla. Kiristyvät jakeluvelvoitteet ja rajattu raaka-ainevalikoima ovat merkittävä haaste, sillä biopolttoöljyn, sekä muiden biopolttoaineiden, tuottamiseen sopivia raaka-aineita ei ole riittävästi saatavilla vastaamaan kasvavaan kysyntään. Vuoteen 2024 mennessä ei ole tulossa merkittävää uutta biopolttoainetuotantoa, eikä lisääntyvä biokomponenttien tuotantokaan ratkaise niiden raaka-aineiden saatavuusvajetta. Tuottajilla on määräävä asema markkinoilla, ja olisikin tärkeää tarkastella jakeluvelvoitteen korotuksen kilpailuoikeudellisia vaikutuksia.

Raaka-aineiden niukkuus nostaa niiden markkinahintoja, mikä näkyy kansalaiselle kuluttajahintojen nousuna. Samaan aikaan hallitus nostaa liikenteen jakeluvelvoitteen tavoitetasoa 30 prosentista 34 prosenttiin, mikä nostaa hintapainetta entisestään. Kun otetaan huomioon muissa Euroopan maissa voimaan astuvat biopolttoainemandaatit, niin kilpailu niukkenevista tulee kiristymään. Lisäksi Euroopassa vielä pitkään jatkuva energiakriisi voi voimistaa polttoainehinnan nousuvaikutusta.

Kevyen polttoöljyn biojakeluvelvoitteen hintavaikutukset eivät heijastu vain työkoneiden ja erillislämmityksen asiakkaisiin, vaan bio- ja uusiutuvan polttoaineen kysynnän lisääntyminen nostaa kaikkien polttoainelaatujen hintoja. Lakiesityksessä ennakoitu kevyen polttoöljyn biovelvoitteen korottamisen aiheuttama hinnan nousu tulee kuitenkin näkymään selkeimmin juuri maa- ja metsätaloudessa sekä öljylämmitteisten pientalojen omistajille. Maatalouden tuotantokustannusten noustessa hintavaikutukset voivat välittyä myös yleiseen ruuan hintatasoon.

Kevyen polttoöljyn bio-osuutta voidaan periaatteessa lisätä kahdella biokomponentilla: metyyliestereillä (FAME) ja vetykäsitellyillä kasviöljyillä (HVO). Lämmitys- ja työkonekäytössä polttoaineen kierto on kuitenkin huomattavasti hitaampaa kuin liikennekäytössä, mikä rajoittaa niiden tuotteiden valikoimaa, joilla velvoitetta on käytännössä mahdollista täyttää. FAME:n lyhyen säilytysiän takia HVO on käytännössä ainoa biokomponentti, jota voidaan ohjata lämmitys- ja työkonekäyttöön. HVO:n ollessa markkinoiden kallein mahdollinen biopolttoainekomponentti, tulee polttoöljyn biovelvoitteen täytöstä verrattain suuri kustannus.

Teknologianeutraaliudella hillitään kustannusvaikutuksia

Esitystä varten arvioitiin muiden käyttövoimien sisällyttämistä biopolttoöljyn velvoitteeseen, mutta lopulta ne jätettiin pois. Biokaasun pois jääminen on verotuen kannalta ymmärrettävää, mutta esityksessä ei perusteltu muiden vaihtoehtoisten käyttövoimien ulosrajaamista juuri lainkaan. NEOT:n arvion mukaan kaasun ja muuta kuin biologista alkuperää olevien uusiutuvien polttoaineiden (RNFBO) lisäämiselle biopolttoöljyn jakeluvelvoitelakiin ei ole osoitettavissa haittoja, vaan pikemminkin kasvavia hyötyjä.

Teknologianeutraaliuuden nimissä ja biopolttoaineiden raaka-aineiden rajallisuuden vuoksi tulisi mahdollistaa biopolttoöljyn jakeluvelvoitteen täyttäminen RFNBO:lla, kuten vedyllä, nestemäisillä synteettisillä polttoaineilla ja synteettisellä metaanikaasulla. Esimerkiksi Vantaan energia ja St1 ovat perustaneet synteettisen kaasun tehtaan, jonka on määrä olla tuotantovalmiudessa vuonna 2025. On tärkeää, että jakelijoilla on laaja valikoima keinoja täyttää nousevia velvoitteita.

Velvoitteiden välinen jousto tehostamaan keinovalikoimaa

Biopolttoöljyn jakeluvelvoitelain 7 § ja liikenteen jakeluvelvoitelain 5 b § sallivat 30 %:n jouston velvoitteiden välillä. Käytännössä siis 30 % biopolttoöljyvelvoitteesta voidaan täyttää liikenteessä jaellulla biopolttoaineella ja toisin päin. Kustannustehokkain ratkaisu olisi nostaa liikenne- ja polttoöljyvelvoitteen välinen jousto 100 prosenttiin. Näin polttoaineen toimittajat voisivat jaella biopolttoainetta siellä, missä se aiheuttaa vähiten kuluja, kuitenkaan vähentämättä jaellun biopolttoaineen kokonaismäärää. Tämä toimenpide parantaisi biopolttoaineiden jakeluvelvoitteen kustannustehokkuutta alentamatta kuitenkaan tavoiteltua päästövähenemävaikutusta.

Lisäämällä joustavuutta voidaan varmistaa, että kansalaiselle ja yhteiskunnalle aiheudu tarpeettomia lisäkustannuksia liikenteen. lämmityksen ja työkoneiden päästövähennystoimista.

Haluamme myös kiinnittää huomiota laissa säädettyyn seuraamusmaksuun, joka käytännössä asettaa katon sille, kuinka paljon biopolttoöljystä ollaan valmiita maksamaan Suomen markkinoilla. NEOT suosittelee, että seuraamusmaksun tasoa tarkastellaan suhteessa muihin EU-jäsenmaihin.

Kunnioittaen,

Vilhartti Hanhilahti
Yhteiskuntasuhdepäällikkö
North European Oil Trade Oy